

„Ha vannak dolgok, amiket meg kell tenni, tegyék meg gyorsan!”

Henri Kissinger amerikai külügyminiszter
nem hivatalos megbeszélése
az argentin junta vezetőivel, 1976. június

Washington, 2004. augusztus 27. – Egy titkosítás alól újonnan fölordott és a *National Security Archive* (Nemzetbiztonsági Archívum)¹ által megszerzett dokumentum arról tanúskodik, hogy az emberi jogok óriási mértékű megsértése közepette, amelyet az argentin biztonsági erők követtek el 1976-ban, Henry Kissinger külügyminiszter azt mondotta az argentin külügyminiszternek, César Augusto Guzzetti tengernagynak:

Ha vannak dolgok, amiket meg kell tenni, tegyék meg gyorsan. De gyorsan vissza kell térni a normális eljárásokhoz.

Kissinger megjegyzése egy 13 oldalas *Emlékeztető (Memorandum of Conversation)* része, amely a közte és Guzzetti tengernagy, külügyminiszter között június 10-én, Santiago de Chilében megejtett találkozóról számol be.

Némi kölcsönös tréfákozás után Guzzetti rátért a találkozó lényegére:

Fő problémánk Argentínában a terrorizmus. Ez az első számú prioritása a jelenlegi kormánynak, amelyik március 24-én lépett hivatalba. A megoldásnak két aspektusa van. Az első: biztosítani az ország belbiztonságát; a második: megoldani a legsürgetőbb gazdasági problémákat az elkövetkező 6–12 hónap során. Argentínának szüksége van az Egyesült Államok megértésére és támogatására...

¹ A George Washington Egyetem épületében működő nem kormányzati intézmény; lásd: <http://nsarchive.gwu.edu/>.

Kissinger Guzzetti helyzetjelentésére válaszolva, azt mondta:

Figyelmesen követtük az Argentinában zajló eseményeket. Minden jót kívánunk az új kormánynak. Kívánjuk, hogy sikerrel járjanak. Megtesszük, amit csak tudunk, hogy hozzásegítsük a sikerhez.

Miközben a nemzetközi közösség, az amerikai média, az egyetemek és a tudományos intézmények, az amerikai Kongresszus, sőt, még az Egyesült Államok argentinai nagykövetsége is hangosan tiltakozott az argentin hadsereg által tudósok, munkásvezetők, diákok és politikusok emberi jogainak lépten-nyomon elkövetett megsértése ellen, Kissinger külügyminiszter azt mondta Guzzettinek:

Tudatában vagyunk, hogy önök nehéz időszakot élnek át. Különös kor ez, amikor a politikai, a bűnöző és a terrorista tevékenység világos választóvonalak nélkül hajlamos egybemosódni. Megértjük, hogy önöknek meg kell szilárdítaniuk a kormány tekintélyét.

Robert Hill nagykövet mindössze két héttel korábban, május 28-án adott át az Egyesült Államok nevében egy emberi jogokról szóló demarso-t Guzzetti tengeragnak. A nagykövetséget mélységesen aggasztotta három amerikai nő, köztük a Fulbright (Alapítvány) argentinai koordinátora, Elida Messina elrablása és megkínzása, valamint a Déli kúp (Latin-Amerika déli felének országai) politikai menekültjei ellen intézett támadások hulláma. Hill erőfeszítéseivel ellentétben, Kissinger miniszter azt mondta Guzzettinek a megbeszélésükről készült emlékeztető szerint:

Az Egyesült Államokban erős hazai nyomást gyakorolnak ránk, hogy tegyünk valamit az emberi jogok ügyében... Mi azt akarjuk, hogy önök sikerrel járjanak. Nem akarjuk zaklatni önöket. Én megteszem, ami tőlem telik...

Egy másik dokumentum, amelyet nemrégiben kutattott föl, és tett föl első ízben a Világhálóra a Nemzetbiztonsági Archivum, arról tanúskodik, hogy 1976. július 9-én kifejezetten azokról a fékevesztett elnyomó intézkedésekről szóló összefoglalót kapott kézhez Kissinger miniszter, amelyekre Argentinában került sor:

Az az elméletük, hogy ők is alkalmazhatják a chilei módszert, tájékoztatta őt latin-amerikai főtanácsadója, Harry Shlaudeman, vagyis hogy terrorizálhatják az ellenzékét – akár papokat, apácákat és egyebeket is megölhetnek.

A Nemzetbiztonsági Archivum által korábban közzétett dokumentumok tanúsítják, hogy 1976 szeptemberében Hill nagykövet ismét

panaszt emelt Guzzettinél az emberi jogok elképesztő megsértése ellen Argentínában. Guzzetti ezt elutasította, mondván:

Amikor Santiagóban Kissinger külügyminiszterrel találkozott, ez utóbbi azt mondta neki, „reméli, hogy az argentin kormány képes lesz úrrá lenni a terrorista problémán, amilyen gyorsan csak lehet.” Guzzetti azt mondta, hogy beszámolt erről Videla elnöknek és a kabinetnek, s hogy az volt a benyomásuk, az USA kormányát legfőképpen nem az emberi jogok ügye érdekelte, hanem az, hogy az argentin kormány „gyorsan legyen túl rajta”.

Kissinger megismételte ezt az üzenetét egy másik találkozásán Guzzettivel, New Yorkban, október 7-én, mondván: „minél gyorsabban járnak sikerrel, annál jobb.”

Hill nagykövet utóbb keseregve panaszkodott a külügyminisztériumnak, hogy Guzzetti „ujjongó állapotban” tért haza Argentínába a külügyminiszterrel történt találkozása után.

„Az emlékeztető megmagyarázza, miért hitték úgy az argentin tábornokok, hogy világos üzenetet kaptak a külügyminisztertől: szabad kezét engednek nekik a piszkos háború lefolytatására”, mondta Carlos Osorio, a *Déli kúp Dokumentációs Projekt (Southern Cone Documentation Project)* igazgatója a Nemzetbiztonsági Archívumban. „Úgy látszik, Kissinger miniszter »zöld utat« adott az argentin katonaságnak az 1976 júniusában Santiagóban Guzzettivel megejtett találkozásán”, fűzte hozzá.

Az *Emlékeztetőt* a Nemzetbiztonsági Archívum Déli kúp Dokumentációs Projektje az információ szabadságáról szóló törvény jegyében szerezte meg a külügyminisztériumhoz benyújtott kérelem révén, amelyet 2002 augusztusában iktattak, s az iratot 2004 februárjában, fellebbezés után bocsátották a kérelmező rendelkezésére. A dokumentumot tévesen datálták 1976. június 6-ra. A találkozóra 1976. június 10-én reggel került sor, amelyik nap délelőttjén Kissinger külügyminiszter az *Amerikai Államok Szervezete* Santiago de Chile-i közgyűlésén résztvevő több külföldi méltósággal is találkozott, majd aznap délután elutazott Mexikóvárosba. [...]

Santiagóban Guzzetti beszélt Kissingernek arról, milyen nehézségekbe ütköznek az argentin biztonsági erők a menekültekkel való elbánás során, főképp az információ hiánya miatt:

[a menekültek] nem akarnak regisztrálni... Nincsenek neveink. Csakis a menekültbizottságok tudnak valamit részletesen...

Egy nappal korábban az argentin titkosszolgálat biztonsági erői kifosztották Buenos Airesben a *Catholic Commission for Refugees (Katolikus Bizottság a Menekültekért)* irodáját, és ellopták a menekül-

tek nyilvántartását. A Guzzetti–Kissinger-találkozó másnapján, június 11-én elröbaltak huszonnégy chilei és uruguayi menekültet, két napig jogtalanul fogva tartották, s egy összevont argentin–chilei–uruguayi osztág kínvallatásnak vetette alá őket.

Guzzetti a titkosszolgálatnak a szomszédos diktatúrákkal való összehangolását is ecsetelte:

*A terrorista probléma az egész Déli kúp számára általános. Le-
küzdése végett bátorítjuk a szomszédjainkkal való összefogásra
irányuló közös erőfeszítéseket... Mindegyikkel: Chilével, Paraguay-
jal, Bolíviával, Uruguay-jal, Brazíliával.*

Ez az együttműködés a *Condor Hadművelet (Operation Condor)* fedőnevet kapta.

A találkozó idején a külügyminisztérium gyanította, hogy a Déli kúp katonai rezsimei összehangolt rajtaütést hajtanak végre a menekültek ellen Argentínában; Kissinger kapott is egy különleges táviratot Washingtonból, amely eligazította őt ez ügyben, épp' mielőtt Guzzettivel találkozott volna aznap reggel. De az *Emlékeztető* nem tartalmaz semmilyen utalást Kissinger részéről arra, hogy a Déli kúp biztonsági együttműködését aggályosnak találja az emberi jogok vonatkozásában.

1976 végéig tízezer argentin gyilkoltak meg az argentin biztonsági erők, vagy legalábbis ennyien tűntek el nyomtalanul; fél tucat amerikai állampolgárt raboltak el és kínoztak meg. Nemzetközi viszonylatban az argentin katonaság és titkosszolgálati erők s a Déli kúp többi hadse-
rege közötti együttműködés következtében száz meg száz uruguayi, chilei, bolíviai, paraguayi és brazil tűnt el, szenvedett kínvallatást és/ vagy halt kínhalált.

A Kissinger–Guzzetti-találkozóról készült Emlékeztető kivonata

Guzzetti: Fő problémánk Argentínában a terrorizmus. Ez az első számú prioritása a jelenlegi kormánynak, amelyik március 24-én lépett hivatalba. Két aspektusa van a megoldásnak. Az első: biztosítani az ország belbiztonságát; a második: megoldani a legsürgetőbb gazdasági problémákat az elkövetkező 6–12 hónap során. Argentínának szüksége van az Egyesült államok megértésére és támogatására...

Kissinger: Figyelmesen követtük az Argentínában zajló eseményeket. Minden jót kívánunk az új kormánynak. Kívánjuk, hogy sikerrel járjon. Megtesszük, amit csak tudunk, hogy hozzásegítsük a sikerhez. Tudatában vagyunk, hogy önök nehéz időszakot élnek át. Különös kor ez, amikor a politikai, a bűnöző és a terrorista tevékenységek világos választóvonalak nélkül hajlamosak egybeesni. Megértjük, hogy

önöknek meg kell szilárdítaniuk a kormány tekintélyét.

Guzzetti: A külföldi sajtó sok problémát okoz nekünk, nagyon különös módon tolmácsolja az eseményeket. A sajtókritika bizalmi problémákat okoz. Gyön-gíti az argentin kormányba vetett nemzetközi bizalmat...

Guzzetti és Kissinger

Kissinger: A legsúlyosabb bűnnek azt rója föl a sajtó, hogy leváltották a baloldali kormányt.

Guzzetti: Van még súlyosabb is ennél.

Kissinger: Belátom, hogy nincs más választásuk, mint helyreállítani a kormány tekintélyét. De az is világos, hogy a normális eljárások hiányát önök ellen fogják fölhasználni. [...]

Guzzetti [a menekültek ezreiről Argentínában]:

Jöttek az összes velünk szomszédos országból: Uruguayból, Paraguayból, Bolíviából meg Chiléből... Sokan földalatti támogatást nyújtanak a terrorizmusnak. Chilében a kormányváltás nagyon nagy számú baloldali menekültet eredményezett. A perónista kormány annak idején nagyon nagy számban szívesen látta őket Argentínában.

Kissinger: Önök mindenkor visszaküldhetik őket.

Guzzetti: Elemi emberi jogi okokból nem küldhetjük vissza őket Chilébe... Senki sem akarja befogadni őket. Nagyon sok a terrorista.

Kissinger: Próbálkoztak a PFSZ-fel (ti. a Palesztinai Felszabadítási Szervezettel – a szerk.)? Nekik több terroristára van szükségük. De komolyra fordítva a szót: mi nem tudjuk megmondani önöknek, hogyan kezeljék ezt a népséget. Mit fognak tenni? [...]

Kissinger: Értem a problémát. De ha senki sem akarja befogadni őket, akkor önök mit tehetnek?

Guzzetti: Aggaszt minket a terrorista problémába való belekeveredésük. De sokan félnek a zaklatástól, és nem akarják, hogy nyilván-tartásba vegyék őket. [...]

Kissinger: És ezek közül, érzése szerint, mennyien folytatnak illegális tevékenységet?

Guzzetti: Nehéz megmondani. Talán úgy tízezren. Csupán 150 chilei legális. Nincsenek neveink. Csakis a menekültbizottságok tudnak valamit részletesen. De problémáik feszültséget okoznak, és néha még logisztikai támogatást is nyújtanak a gerilláknak.

Kissinger: Kívánjuk, hogy sikerrel járjanak. [...]

Guzzetti: A terrorizmus az egész Déli kúp számára általános probléma. Leküzdése végett bátorítjuk a szomszédjainkkal való összefogásra irányuló közös erőfeszítéseket... Mindegyikkel: Chilével, Paraguay-jal, Bolíviával, Uruguay-jal, Brazíliával.

Kissinger: Vegyem úgy, hogy Ön közös gazdasági tevékenységről beszél?

Guzzetti: Igen. A terrorista és a gazdasági fronton folytatott tevékenységről egyaránt.

Kissinger: Ó! Azt gondoltam, csupán a biztonságra utalt. Nem járhatnak sikerrel, ha csupán a terrorizmusra figyelnek, és mellőzik annak okait. [...]

Kissinger: Hadd mondjam meg, barátilag, úgy vettem észre, hogy a katonai kormányok nem mindig a leghatékonyabban birkóznak meg az efféle a problémákkal... Így aztán egy idő után sokan, akik nem értik a helyzetet, kezdenek szembefordulni a katonákkal, és a probléma igen-csak összetett. A chileieknek például nem sikerült túljutniuk a kezdeti problémáikon, és fokozatosan elszigetelődtek. Önöknek nemzetközi erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy megértsék problémáikat. Különben önök is fokozódó támadásoknak lesznek kitéve. Ha vannak dolgok, amiket meg kell tenni, gyorsan tegyék meg. De gyorsan vissza kell majd térni a normális eljárásokhoz. [...]

Kissinger: Bizonyosan igaz, hogy bármi legyen is eredetileg a helyzet, a terrorizmus gyakran nyer külföldről támogatást. És ez a külső támogatás az elfojtására irányuló erőfeszítések ellenében újabb nyomást hoz létre. De akkor sem összpontosíthatnak egyedül csak a terrorizmusra. Ha ezt teszik, csakis a saját problémáikat súlyosbítják.

Guzzetti: Igen, szükség van a politikai jogok és a tekintély közti egyensúlyra.

Kissinger: Egyetértek. Ha nem veszik ezt tekintetbe, az komoly problémákat okozhat. Az Egyesült Államokban erős nyomást gyakorolnak ránk, hogy tegyünk valamit az emberi jogok ügyében.

Guzzetti: A terroristák keményen dolgoznak azon, hogy áldozatok színében tűnjenek föl, pedig hát ők a valódi agresszorok.

Kissinger: Mi azt akarjuk, hogy önök sikerrel járjanak. Nem akarjuk zaklatni önöket. Én megteszem, ami tőlem telik... [...]

(Fordította Csala Károly)

Eredeti megjelenés: National Security Archive Electronic Briefing Book No. 133.

Edited by Carlos Osorio and Kathleen Costar. Posted August 27, 2004.
<http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB133/>

Kissinger és Videla